

**Ilona Żeber –Dzikowska
Elżbieta Buchcic**

redakcja merytoryczna: Marta Gontarska

listopad 2014

Edukacja globalna w procesie dydaktyczno- wychowawczym

1. Wstęp

W roku szkolnym 2009/2010 na mocy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej została wprowadzona nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół¹. Analiza przeprowadzona przez organizacje pozarządowe działające w Grupie Zagranica² wykazała obecność wielu zagadnień z zakresu edukacji globalnej w podstawie programowej kształcenia ogólnego³. Umiejętności, postawy oraz wartości promowane przez edukację globalną powinny zatem mieć istotny wpływ na rozwój wychowawczy⁴ uczniów. Wg definicji edukacji globalnej wypracowanej w wyniku procesu międzysektorowego i zawartej w *Porozumieniu w sprawie wspierania rozwoju edukacji globalnej* z 26.05.2011⁵ edukacja globalna rozszerza zakres kształcenia obywatelskiego przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności łączyjących ludzkość. W ramach realizacji zapisów podstawy programowej edukacja globalna jest

¹ Dz.U. 2012 poz. 977. Pełny tekst rozporządzenia na stronie: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20120000977+2012%2409%2401&min=1>

² Grupa Zagranica jest stowarzyszeniem polskich organizacji pozarządowych zaangażowanych w międzynarodową współpracę rozwojową, wspieranie demokracji, pomoc humanitarną i edukację globalną. Do Grupy Zagranica należy obecnie 61 organizacji, w tym 59 to członkowie zwyczajni, a 2 członkowie wspierający. Grupa Zagranica jest członkiem sieci CONCORD, Europejskiej Konfederacji Organizacji Pozarządowych na rzecz Pomocy i Rozwoju. Nadzrędnym celem Grupy Zagranica jest budowanie sprawnego i kompetentnego polskiego sektora pozarządowego, który w sposób efektywny przyczynia się do rozwoju krajów uboższych, stabilnego instytucjonalnie i finansowo, rozpoznawanego i traktowanego jako ważny element polityki zagranicznej i społecznej państwa. za: www.zagranica.org.pl

³ Szczegółowa analiza dostępna na stronie Centrum Edukacji Obywatelskiej:

<http://www.ceo.org.pl/pl/globalna/news/edukacja-globalna-w-podstawie-programowej>

⁴ S. Kunowski, część III. *Pedagogika teoretyczna. Proces wychowawczego rozwoju człowieka*, 1993, s. 164-259.

⁵ Pełny tekst porozumienia znajduje się na stronie MSZ RP:

https://www.polskapomoc.gov.pl/Porozumienie_rozwojedukacjiglobalnej,1165.html

obecna w podręcznikach dopuszczonych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej do konkretnych przedmiotów i etapów edukacyjnych (zwłaszcza III i IV). Ponadto, Ośrodek Rozwoju Edukacji ma stałą ofertę szkoleniową oraz organizuje coroczne konkursy na projekty oraz szkołę globalną wspierając oddolne inicjatywy poszczególnych nauczycieli.

2. Szkoła jako instytucja wychowawcza włączająca perspektywę globalną

Zdefiniowanie edukacji rozwojowej może przedstawiać problem, wymaga bowiem uchwycenia wielu elementów, które obejmuje ten rozległy proces pedagogiczny. Czy na przykład mamy się skupić na metodyce (uczenie aktywne, uczestniczące), na problemach socjalnych i gospodarczych, jakimi edukacja rozwojowa się zajmuje (handel, pomoc, konflikty itp.), na umiejętnościach, jakie kształtuje u uczących się (tolerancja, szacunek, świadomość kulturowa), na efektach, jakie chce uzyskać (sprawiedliwość społeczna i równość), na sektorach edukacyjnych, w jakich działa (dorośli, szkoły, grupy młodzieży itp.) czy też na narzędziach, z jakich korzysta (pomoce dydaktyczne, ćwiczenia, technologia informatyczna)? Problem komplikuje jeszcze wielość etykietek, jakie pedagodzy stosują w odniesieniu do metodyki, treści i procesów, które obejmuje edukacja rozwojowa. Alternatywnymi określeniami są tutaj: edukacja globalna, edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju, badania na rzecz rozwoju oraz świadomość rozwojowa.⁶

Edukacja globalna może być realizowana z różnych perspektyw tematycznych, zatem szczególnie ważne jest, aby realizatorzy mieli dobry i pogłębiony przegląd zarówno pod kątem definicji, jak i kluczowych obszarów, aby włączana do zajęć lekcyjnych problematyka realizowała postulaty wysokiej jakości edukacji globalnej. Ważne zatem, aby edukację globalną w szkołach realizować jako edukację o świecie i odpowiedzialności za niego, przez co poddawać krytycznemu namysłowi również procesy globalizacyjne. Definiowanie edukacji globalnej jako edukacji o globalizacji jest zatem niewłaściwym uproszczeniem, które prowadzi do wielu nieporozumień. Ten postulat jest szczególnie ważny w zglobalizowanym świecie, w którym, mimo wielości perspektyw, część z nich nie jest traktowana jako równoprawna. Jedna

⁶ S. McCloskey, *Edukacja rozwojowa jako czynnik zmiany społecznej: teoria i praktyka* [w:] *Lokalnie – globalnie. Kluczowe zagadnienia studiów nad rozwojem*, red. Gerard McCann, Stephen McCloskey, wyd. PAH, 2010.

z kluczowych umiejętności postulowana w ramach edukacji globalnej to kompetencje krytycznego myślenia, zatem mierzenie się z kontrowersyjnym oraz złożonymi problemami, a także analizowanie procesów i współzależności globalnych. Zadaniem szkoły jest ukazywanie różnorodności świata oraz wielości perspektyw przy jednoczesnym kształceniu w ramach procesu dydaktycznego kompetencji krytycznego myślenia. To istotna zmiana, w której nauczyciele kształtujący te kompetencje przygotowują uczniów do samodzielnego poszukiwania odpowiedzi na nurtujące ich pytania czy wątpliwości.

3. Edukacja globalna a zasady edukacji w szkole

Szkoła jako placówka oświatowa i wychowawcza jest naturalnym miejscem, w którym uczniowie mogą poznawać świat i weryfikować swoje poglądy na jego temat. Edukacja globalna, której efektem ma być również zaangażowanie w problematykę globalną oraz aktywne działanie na rzecz sprawiedliwości globalnej jest związane z budowaniem społeczeństwa obywatelskiego. Narzędziami, które może wykorzystywać szkoła, aby realizować edukację globalną są: lekcje przedmiotowe – rozszerzanie podczas nich perspektywy poza kraj czy Europę wskazują podręczniki, dodatkowo scenariusze do lekcji tematycznych znajdują się w repozytoriach organizacji pozarządowych, jak www.e-globalna.edu.pl; lekcje do dyspozycji wychowawcy – możliwość wyboru tematu wspólnie z uczniami lub realizacja cyklu poświęcona również problematyce globalnej, jak na przykład odpowiedzialna konsumpcja czy konsekwencje zmian klimatu; projekty uczniowskie – wybór tematyki czy problematyki zależy od nauczyciela i jego sugestii, wskazań; zajęcia pozalekcyjne jak kółka zainteresowań czy przedmiotowe. Pula konkursów wewnątrz- i między-szkolnych jest bardzo duża, a dodatkowa możliwość startowania w dorocznym konkursie ORE na projekt i szkołę globalną (konkurs z nagrodami rzeczowymi)⁷. Co roku w II lub III tygodniu listopada organizowane są również obchody Tygodnia Edukacji Globalnej⁸, które są wspierane dodatkowymi, bezpłatnymi materiałami organizacji pozarządowych.

⁷ Więcej o konkursach ORE na stronie: <http://www.edukacjaglobalna.ore.edu.pl/>

⁸ Strona internetowa Tygodnia Edukacji Globalnej: www.teg.edu.pl

3.1. Cele edukacji globalnej i cele edukacji na III i IV etapie edukacyjnym - porównanie

Zasadne wydaje się dokonanie porównania celów edukacji globalnej zdefiniowanych przez praktyków z Centrum Północ- Południe w *Przewodniku po edukacji globalnej. Poradnik dla edukatorów: jak rozumieć i realizować edukację globalną*⁹ oraz celów edukacji dla III i IV poziomu edukacyjnego zawartych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dn. 27 sierpnia 2012 r.

Celem kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym jest:

- 1) przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;
- 2) zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
- 3) kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

Do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym należą:

- 1) czytanie – umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, prowadząca do osiągnięcia własnych celów, rozwoju osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym; (...)
- 3) myślenie naukowe – umiejętność wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa; (...)
- 5) umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnym technologiami informacyjno- komunikacyjnymi;
- 6) umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji;
- 7) umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;
- 8) umiejętność pracy zespołowej.¹⁰

Tak określone cele edukacji dla III i IV etapu edukacyjnego wydają się korespondować z celami edukacji globalnej zwłaszcza w zakresie umiejętności rozwiązywania problemów oraz odpowiedzialnym funkcjonowaniu we współczesnym świecie. Uwagę zwraca również refleksyjne przetwarzanie, aktywne uczestnictwo w życiu

⁹ *Przewodniku po edukacji globalnej. Poradnik dla edukatorów: jak rozumieć i realizować edukację globalną*, oprac. Global Education Week Network, Warszawa 2012, http://zagranica.org.pl/2014/wp-content/uploads/2014/10/Global_Education_Guidelines_PL.pdf

¹⁰ Dz.U. 2012 poz. 977. Pełny tekst rozporządzenia na stronie: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20120000977+2012%2409%2401&min=1>

społecznym, krytyczna analiza informacji, a także rozpoznawanie własnych potrzeb edukacyjnych jako cechy zbieżne z umiejętnościami kształtowanymi w ramach edukacji globalnej. Szczegółowo jej cele zostały opisane w następujący sposób:

Edukacja globalna ma na celu edukowanie obywateli w tematyce sprawiedliwości społecznej i zrównoważonego rozwoju. Edukacja globalna ma na celu otwieranie wymiaru globalnego i perspektywy holistycznej w edukacji, aby pomóc ludziom zrozumieć skomplikowaną rzeczywistość i procesy dzisiejszego świata oraz rozwinąć wartości, postawy, wiedzę i umiejętności, które pozwolą im stawić czoła wyzwaniom pełnego współzależności świata. Edukacja globalna pomaga uczącym się zrozumieć niektóre z zawitych procesów prowadzących do przemocy na poziomie indywidualnym, wspólnotowym, narodowym i światowym oraz stać się świadomym sposobów, w jakie możemy niektóre z tych konfliktów rozwiązać lub ich uniknąć. Poprzez promowanie i rozumienie różnych kultur oraz wspieranie roli ludzi jako dynamicznych graczy działających na rzecz sprawiedliwego i równego świata dla wszystkich, edukacja globalna ma na celu rozwijanie postaw, które prowadzą do konstruktywnego, pokojowego rozwiązywania konfliktów. Edukacja globalna ma na celu rozwój wspólnot edukacyjnych, gdzie uczący się i edukatorzy są zachęceni do wspólnej pracy nad zagadnieniami globalnymi. Edukacja globalna ma na celu stymulowanie i motywowanie uczących się i edukatorów do przyglądania się zagadnieniom globalnym przy użyciu innowacyjnych metod pedagogicznych. Edukacja globalna ma na celu stawianie wyzwań programom i praktykom edukacji formalnej i nieformalnej poprzez wprowadzanie własnych treści i metodologii. Edukacja globalna ma na celu akceptację inności i współzależności oraz tworzenie warunków, w których wszyscy mogą się wyrazić i budować postawy solidarnościowe. Edukacja globalna pomaga uczącym się wypracowywać rozwiązania alternatywne w trakcie podejmowania decyzji o życiu osobistym lub publicznym oraz dokonywać refleksji na temat tych wyborów, kultywując ducha „globalnej odpowiedzialności obywateli świata”. Edukacja globalna promuje uczestnictwo w działaniu. Innymi słowy, zachęca edukatorów i uczących się do dynamicznych działań na rzecz bardziej sprawiedliwego i równego świata dla wszystkich.¹¹

¹¹ Przewodniku po edukacji globalnej. Poradnik dla edukatorów: jak rozumieć i realizować edukację globalną, oprac. Global Education Week Network, Warszawa 2012, <http://zagranica.org.pl/2014/wp->

Ze względu na zbieżność z częścią celów edukacji etapu gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego włączanie edukacji globalnej powinno odbywać się niemal automatycznie przy założeniu dobrze dostosowanych do podstawy programowej podręczników oraz dużej ilości materiałów edukacyjnych dostępnych dla tego etapu ze strony organizacji pozarządowych, jak Polska Akcja Humanitarna, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Polska Zielona Sieć czy Instytut Globalnej Odpowiedzialności. Umożliwia to podejmowanie problematyki na różnych jednostkach lekcyjnych, m.in. na lekcji biologii, historii, geografii i wielu innych przedmiotach. Może być ona realizowana na wiele sposobów.¹² Systemowo wszelkie kryteria zostały spełnione, aby edukacja globalna stanowiła rzeczywistą część lekcji przedmiotowych. Zaangażowanie nauczycieli i edukatorów jest w tej chwili najważniejszym ogniwem, które może zjednoczyć teorię, ustawodawstwo oraz praktykę edukacyjną.

Tab.1. Wybrane przykłady tematów dotyczących współzależności globalnych na poszczególnych jednostkach lekcyjnych w gimnazjum realizowanych na różnorodnych przedmiotach.

Przedmiot szkolny	Przykłady tematów dotyczących globalizacji na poszczególnych jednostkach lekcyjnych w gimnazjum
Biologia	Przyczyny i skutki globalnego ocieplenia klimatu, różnorodność biologiczna, motywy ochrony przyrody, różnorodność biologiczna a rolnictwo, konieczność współpracy w zapobieganiu zagrożeniom przyrody, ograniczenie zużycia energii i wody oraz produkcji odpadów.
Historia	Wielkie odkrycia geograficzne, konsekwencje rozwoju cywilizacji, zmiany kulturowe i społeczne, podboje kolonialne i ich konsekwencje, przemiany obyczajowe drugiej połowy XX wieku.
Wiedza o społeczeństwie	Działania organizacji społecznych na poziomie globalnym, wpływ obywateli na decyzje władz na poziomie globalnym, porównywanie sytuacji globalnego Południa i globalnej

content/uploads/2014/10/Global_Education_Guidelines_PL.pdf s. 18.

¹² Piotrowska A., Żeber –Dzikowska I., 2014, Edukacja biologiczna warunkiem wdrażania zasad globalizacji. UJK Kielce s. 26.

	Północy – współzależności, wpływ obywateli w Polsce na życie ludzi w innych regionach, prawa człowieka.
Podstawy przedsiębiorczość i	Wpływ globalizacji na gospodarki i modele konsumpcji, odpowiedzialna konsumpcja, zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie krajowym i międzynarodowym.
Geografia	Kwestie ludnościowe i urbanizacja w Chinach, kontrasty społeczne w Indiach, rozwiązywanie konfliktów - Bliski Wschód, wykorzystywanie zasobów naturalnych w skali globalnej, poziom życia w krajach globalnego Południa, rozmieszczenie ludności, znaczenie kultury dla rozwoju regionów.

W rozwinięciu kompetencji nauczycieli z zakresu edukacji globalnej może pomóc współpraca z regionalnym koordynatorem edukacji globalnej ORE¹³ lub z organizacjami pozarządowymi (w ich ofercie znajdują się bezpłatne szkolenia, stacjonarne oraz e-learningowe, pakiety materiałów do realizacji lekcji tematycznych itd.), a także własna refleksja oraz autoedukacja.

3.2. Realizacja edukacji globalnej w szkole

3.2.1. Przykładowy scenariusz zajęć na lekcji biologii lub godziny wychowawczej

Przed wprowadzeniem problematyki współzależności globalnych dobrze jest przeprowadzić parę ćwiczeń wprowadzających. Mają one na celu ustalenie tego, co uczniowie wiedzą na temat danego zagadnienia. Należy pamiętać, że muszą być przeprowadzone w sposób interesujący i zachęcający uczniów do poszerzania swojej wiedzy. Szczególny nacisk jest kładziony na indywidualność poglądów oraz kształtowanie odpowiednich postaw dziecka, takich jak współpraca czy szacunek dla innych. Ćwiczenia wstępne umożliwiają prowadzącemu rozpoznanie, na jakim etapie wiedzy są osoby oraz czy ich myślenie jest stereotypowe. Jednym z głównych celów tych ćwiczeń jest również zachęcanie do wyrażania swoich opinii i poglądów, ale jednocześnie wysłuchania zdania innych. Przeprowadzane zajęcia powinny w dużej

¹³ Lista regionalnych koordynatorów edukacji globalnej ORE znajduje się na stronie: <http://www.edukacjaGLOBALNA.ore.edu.pl/pl/koordynatorzy>

mierze opierać się na kształtowaniu psychospołecznym, emocjonalnym i społecznym, które są niezbędne, zarówno w procesie edukacji, jak i w życiu codziennym.

Scenariusz zajęć edukacyjnych

Temat: Edukacja globalna w życiu codziennym

Klasa: I – III gimnazjum

Zakres treści:

- Wprowadzenie do tematyki edukacji globalnej za pomocą tekstów źródłowych.
- Analiza nierówności w skali globalnej.
- Poznanie rówieśników poprzez formę zabawy.
- Interpretacja globalnych statystyk na podstawie analizy tekstu.
- Zrozumienie wartości i wagi krytycznego myślenia, w tym odróżniania faktów od opinii, wystuchanie zdania rówieśników.
- Podważanie stereotypów związanych z krajami globalnego Południa poprzez czytanie i dyskusowanie o przykładach sukcesów i osiągnięć ludzi z krajów globalnego Południa.

Cel ogólny:

- Wzbudzenie empatii poprzez aktywne słuchanie i zadawanie pytań.
- Wyszukiwanie informacji w tekstach pt.: „Świat nierówności”, „Habiba Rage z Kenii”, zaczerpniętych z Materiałów z zakresu edukacji globalnej dla szkół podstawowych, wyd. Instytut Globalnej Odpowiedzialności, Warszawa 2013.
- Umiejętność odróżniania faktów od opinii, za pomocą tekstu: „Habiba Rage z Kenii”.
- Ocenianie wiarygodności tekstu poprzez porównanie liczby faktów i opinii oraz dopasowywanie różnych zakątków świata za pomocą zdjęć.
- Rozpoznawanie języka perswazji i sformułowań oceniających.

Cele szczegółowe:

Uczeń zna, wie, rozumie, potrafi:

I. Wiadomości

A. Zapamiętywanie

- znać podstawową terminologię edukacji globalnej,

- wymienić skutki i przyczyny współzależności globalnych na całym świecie,

B. Rozumienie

- wykorzystać różnorodne źródła i metody pozyskiwania informacji dotyczące edukacji globalnej,
- objaśnić i komentować informacje, odnosić się krytycznie do przedstawionych informacji na temat globalizacji,
- wyjaśnić przyczyny dysproporcji między globalną Północą i globalnym Południem oraz mechanizmy, które ją zmniejszają lub powiększają,

II. Umiejętności

C. Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych

- interpretować informacje i wyjaśniać zależności przyczynowo-skutkowe między faktami dotyczącymi współzależności globalnych,
- oddzielać fakty od opinii,
- poczucie więzi: uczeń odczuwa więź ze wspólnotą lokalną, narodową, europejską i globalną,
- odczytywać, selekcjonować, porównywać i przetwarzać informacje pozyskane z różnorodnych źródeł dotyczące problematyki globalnej,
- analizować, interpretować i wykorzystywać informacje tekstowe, graficzne, liczbowe,
- wykazywać wzajemne zależności pomiędzy krajami Północy i Południa w dziedzinach polityki, ekonomii, kultury i ekologii,

D. Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych

- formułować i przedstawiać opinie związane z omawianymi zagadnieniami globalnymi,
- wyrażać wnioski na temat współzależności globalnych we współczesnym świecie.

Postawy:

- uczeń nabiera przekonanie o ważności współzależności globalnych w życiu codziennym,
- uczeń rozwija zainteresowanie treściami edukacji globalnej.

Forma nauczania:

- Zajęcia edukacyjne w klasie.

Forma organizacyjna:

- Praca grupowa, zbiorowa.

Typ lekcji: Opracowanie nowego materiału.

Metody nauczania:

- Słowne – rozmowa dydaktyczna, dotycząca edukacji globalnej w dzisiejszym świecie,
- Gry dydaktyczne – przyporządkowanie definicji do poziomu organizacji życia, w grupach zapisywanie na kartce A3 argumentów za i przeciw zwierzętom w laboratorium.

Środki dydaktyczne:

- czyste kartki A4,
- kartki z tekstem źródłowym „ŚWIAT NIERÓWNOŚCI”,
- zdjęcia przedstawiające różne zakątki świata,
- kartki z tekstem źródłowym „HABIBA RAGE Z KENII”
- karty pracy (tabela) „Fakt czy opinia – jak je odróżnić?”

Literatura:

- *Zrozum Świat, Materiały z zakresu edukacji globalnej dla szkół podstawowych, Instytut Globalnej Odpowiedzialności, Warszawa 2013*

Przebieg lekcji

I. Faza przygotowawcza

1. Sprawy organizacyjno-porządkowe.
2. Zaznajomienie uczniów z tematem i celem lekcji.
3. Zapoznanie się z uczestnikami zajęć za pomocą zabawy „Wszyscy, którzy”
Uczniowie, ustawiają krzesła w kole, tak żeby było ich o jedno mniej niż zainteresowanych. Każdy zajmuje swoje krzesło, a jedna osoba bez pozostaje na środku (najlepiej zacząć od nauczyciela/prowadzącego). Po podaniu polecenia, wszyscy uczestnicy, którzy spełniają wymienione kryterium muszą wstać i zamienić się miejscem z inną osobą, która wstała (zadający polecenie również bierze w tym udział). Osoba, która nie zdążyła zająć miejsca, zostaje na środku koła i wydaje następne polecenie. W zabawie tej kryteria poleceń powinny odnosić się do wiadomości o rodzinie i życiu prywatnym.

Przykładowe polecenia:

- Wszyscy, który są jedynakami,
- Wszyscy, który mają młodszego/starszego brata,
- Wszyscy, który mają młodszą/starszą siostrę,
- Wszyscy, który mieszkają w domku jednorodzinnym,
- Wszyscy, który mają jakieś zwierzę,
- Wszyscy, który lubią tańczyć/jeździć na rowerze itp.,
- Wszyscy, który pomagają rodzicom w porządkach/gotowaniu.

II. Faza realizacyjna

1. Omówienie zagadnień związanych z równością, potrzebami i pragnieniami. Podzielenie klasy na 4-6 grup i wybranie lidera. Każdy zespół otrzymuje kartkę „ŚWIAT NIERÓWNOŚCI” zawierającą 5 tekstów. Uczestnicy mają ok 5 min do zapoznania się z treścią. Następnie prowadzący zadaje pytanie dotyczące danych tekstów. Grupa, która zna odpowiedź podnosi rękę i udziela odpowiedzi. Jeśli udzieli poprawnej otrzymuje jeden punkt, jeśli złej szansę mają kolejne grupy. Wygrywa ta, która zbiera największą ilość punktów.

Przykładowe pytania:

- 1) Co się dzieje z połową żywności produkowaną przez kraje globalnego Południa?
- 2) Co znaczy określenie „globalne Południe”?
- 3) Ile dzieci żyje na świecie?
- 4) Ile procent dzieci w krajach globalnego Południa rozpoczęło naukę w szkole, w 2010 roku?
- 5) Ile litrów wody pitnej zużywa się do produkcji litra wody butelkowanej?
- 6) Ile dzieci na świecie żyje w ubóstwie?
- 7) Ile procent ludzi na świecie żyje za mniej niż 8 zł dziennie?
- 8) Ilu ludzi umiera rocznie z powodu chorób wywołanych brakiem czystej wody pitnej?
- 9) Jaka część światowej populacji zamieszkuje globalną Północ, ile procent światowych dochodów jest ich udziałem?
- 10) Ilu planet potrzebowałibyśmy, gdyby każdy chciał żyć tak jak mieszkańcy USA?

ŚWIAT NIERÓWNOŚCI

Tekst 1: Globalne Południe – fakty

Kraje globalnego Południa to kraje, które były skolonizowane przez kraje europejskie. Kraje globalnego Południa odzyskały niepodległość dopiero w latach 60 XX wieku. W krajach globalnego Południa mieszka 80% mieszkańców Ziemi, zarabiają oni 18% światowych dochodów. Kraje globalnego Południa, takie jak Demokratyczna Republika Kongo w Afryce, posiadają największe na świecie złoża surowców, takich

jak złoto, diamenty, koltan, miedź i inne wykorzystywane w dzisiejszym przemyśle. Przeciętny mieszkaniec Bangladeszu emituje 0,3 ton metrycznych dwutlenku węgla, podczas gdy emisje przeciętnego mieszkańca Luksemburga wynoszą 20,4 ton metrycznych. 65% uchodźców w krajach Europy i Ameryki Północnej pochodzi z krajów globalnego Południa. Mimo globalnego kryzysu kraje globalnego Południa, takie jak Rwanda, notują stały wzrost gospodarczy.

Tekst 2: Edukacja na świecie – fakty

W wielu krajach globalnego Południa rządy nie mają pieniędzy na utrzymanie publicznej edukacji, ponieważ spłacają długi zaciągnięte u rządów krajów globalnej Północy. W 2010 roku 90% dzieci w krajach globalnego Południa rozpoczęło naukę w szkole podstawowej. Prawie miliard ludzi na świecie weszło w XXI wiek, nie umiejąc czytać, ani pisać. Wykształcone kobiety częściej posyłają swoje dzieci do szkoły, niż kobiety, które nie chodziły do szkoły. W skali globalnej (na całym świecie) w 2010 roku na 95 wykształconych młodych kobiet przypadało 100 wykształconych młodych mężczyzn.

Tekst 3: Głód i żywność na świecie – fakty

870 mln ludzi na świecie nie ma wystarczającej ilości jedzenia. 98% ludzi, którzy cierpią głód zamieszkuje kraje tzw. globalnego Południa. Ponad 50% jedzenia produkowanego w krajach globalnego Południa jest sprzedawane głównie do Europy, Stanów Zjednoczonych i Japonii. 66 mln dzieci w wieku 6 –12 lat przychodzi do szkoły głodne. Obecnie na świecie produkuje się wystarczająco dużo żywności, by móc wyżywić wszystkich jego mieszkańców. Co roku na świecie marnuje się 1,3 mld ton żywności.

Tekst 4: Ubóstwo – fakty

Prawie połowa mieszkańców Ziemi żyje za mniej niż 8 zł dziennie. Na świecie żyje 2,2 mld dzieci, połowa z nich żyje w ubóstwie. Gdyby każdy człowiek chciał żyć tak jak przeciętny obywatel Stanów Zjednoczonych, potrzebowalibyśmy pięciu planet Ziemia. Gdyż całkowita liczba ludności w roku 2014 wynosi 317 845 000, zaś na jeden kilometr kwadratowy przypada 33,8 osób¹⁴. Życie w Stanach zjednoczonych jest stosunkowo tanie. Z analizy przeprowadzonej w roku 2014 przez Rynek Pierwotny – Portal Nowych Nieruchomości wynika, iż przeciętny Amerykanin jest w stanie utrzymać dom

¹⁴ Dane zaczerpnięte z: http://pl.wikipedia.org/wiki/Stany_Zjednoczone, z dnia: 18.06.2014r.

z basenem, gdyż metr kwadratowy kosztuje ok 1300 euro. Przy średnich zarobkach na poziomie ok 2000 euro miesięcznie, jest to sytuacja bardzo komfortowa. Dlatego też ludzie tam żyjący posiadają stosunkowo spore powierzchnie mieszkalne.

Tekst 5: **Woda na świecie – fakty**

84 mln ludzi na świecie nie ma dostępu do wody pitnej. 3,5 mln ludzi umiera rocznie z powodu chorób wywołanych przez brak czystej wody pitnej. Między 1999 a 2000 rokiem ponad 2 mln ludzi na świecie zyskało dostęp do bezpiecznych ujęć wodnych. Ponad 40% ludzi pozbawionych dostępu do wody pitnej mieszka w Afryce Subsaharyjskiej. Aby wyprodukować 1l wody w butelce jaką kupujemy w sklepie, trzeba zużyć 3l wody pitnej. Tylko 0,6% światowych zasobów wody to woda pitna.

Źródło: Zrozum Świat, Materiały z zakresu edukacji globalnej dla szkół podstawowych, wyd. Instytut Globalnej Odpowiedzialności, Warszawa 2013, str.16 – 17.

2. Zabawa „Rozpoznawanie zakątków świata”

Uczniowie pozostają w takich samych grupach co poprzednio. Każda z nich dostaje jedną kartkę A4. Na podłodze zostają rozłożone, ponumerowane od 1 – 10 zdjęcia przedstawiające różne zakątki świata. Zadaniem zespołów jest przyporządkowanie do każdej ilustracji miejsca (Ameryka, Europa, Afryka). Na koniec zostają podliczane i porównywane prawidłowe odpowiedzi poszczególnych grup.

3. Rozróżnianie faktów i opinii.

a) Dyskusja na forum, jak uczniowie rozumieją pojęcie „fakt” i „opinia”. Spisanie definicji na tablicy.

b) Artykuł o Habibie Rage z Kenii.

Każdy uczeń otrzymuje kartkę z tekstem źródłowym, który musi przeczytać po cichu. Następnie prowadzący prosi o zaznaczenie na kolor czerwony zdania przedstawiające fakty, a na zielono zdania przedstawiające opinie. Uczniowi twarzą grupy po 3 – 6 osób. Zadaniem każdego zespołu jest uzupełnienie tabelki w karcie pracy: **Fakt czy opinia – jak je odróżnić?** Na koniec uczniowie dyskutują na forum o swoich odpowiedziach.

HABIBA RAGE Z KENII

Telefony komórkowe zasilane energią słoneczną umożliwiają Kenijczykom rozmowy.

38 – letnia Habiba Rage z wioski Alago Alba w północno – wschodniej Kenii, w Afryce, zajmuje się handlem. Na co dzień w pracy korzysta z telefonu komórkowego.

13

W jej wiosce nie ma prądu, ale jej telefon komórkowy jest napędzany energią słoneczną – ładowarka do telefonu przechwytuje i magazynuje energię słoneczną. Taki telefon jest dość tani. Co więcej, jest przyjazny dla środowiska, ponieważ wytwarzany z elektronicznych odpadów z recyklingu. Telefony produkowane są przez firmę Safaricom i kenijską firmę Mobitelea Ventures.

„To wspianały wynalazek”, mówi Michael Odera, szef biura zajmującego się zmianami klimatycznymi, w kenijskim Ministerstwie Środowiska i Zasobów Naturalnych. „Jest przyjazny dla środowiska i pomaga nam radzić sobie z przerwami w dostawie elektryczności”. Ocenia się, że w Kenii tylko 5% ludzi mieszkających w wioskach i 51% ludzi mieszkających w miastach ma prąd¹⁵.

Fakt czy opinia – jak je odróżnić?

Uzupełniona tabela:

Tu wpisz zdania (lub fragmenty), które przedstawiają FAKTY	Tu wpisz zdania (lub fragmenty), które przedstawiają OPINIE	Tu wpisz słowa, które są osobistą OCENĄ autora lub autorki tekstu	Ocena wiarygodność i tekstu: liczba faktów i liczba opinii w tekście
<ul style="list-style-type: none"> • 38 – letnia Habiba Rage z wioski Alago Alba w północno – wschodniej Kenii, w Afryce, zajmuje się handlem. Na co dzień w pracy korzysta z telefonu komórkowego. • W jej wiosce nie ma prądu, ale jej telefon komórkowy jest napędzany energią słoneczną – ładowarka do telefonu 	<ul style="list-style-type: none"> • Taki telefon jest dość tani. • „To wspianały wynalazek” • „Jest przyjazny dla środowiska i pomaga nam radzić sobie z przerwami w dostawie elektryczności”. 	<ul style="list-style-type: none"> • tani, • wspianały, 	Fakty: 5, Opinie: 4,

¹⁵ Źródło: Na podstawie: David Njagi, Kenya: Solar Powered Phones Recharge Nation’s Conversations, <http://allafrica.com/stories.201205110322.html> 10.05.2012.

Źródło: Zrozum Świat, Materiały z zakresu edukacji globalnej dla szkół podstawowych, Wyd. Instytut Globalnej Odpowiedzialności, Warszawa 2013, s. 36.

<p>przechwytuje i magazynuje energię słoneczną.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Co więcej, jest przyjazny dla środowiska, ponieważ jest wytwarzany z elektronicznych odpadów z recyklingu. • Telefony produkowane są przez firmę Safaricom i kenijską firmę Mobitelea Ventures. 			
--	--	--	--

III. Faza podsumowująca

1. Dyskusja na temat współzależności globalnych, wypowiedanie się uczniów i przedstawienie swoich indywidualnych spostrzeżeń.
2. Wypisanie przez uczniów na tablicy najlepszych sposobów na wyrównanie niesprawiedliwości pomiędzy krajami globalnej Północy oraz globalnego Południa.
3. Zastanowienie nad hasłem: „Myśl globalnie, działaj lokalnie”. Wypowiedzenie się przez uczestników, co dla nich to zdanie znaczy.
4. Zachęcenie do odwiedzania różnych stron związanych z edukacją globalną.
5. Pożegnanie z uczniami.

3.2.2. Wybrane wskazówki do zamierzonych działań w zakresie edukacji globalnej

Wzmagający się postęp globalizacji zmienia procesy kulturowe i społeczno-gospodarcze, a także nasila on procesy zmian indywidualnych jednostek gospodarczych i instytucji. Ponadto nurt ten powoduje znaczne przeobrażenie w edukacji na wszystkich poziomach, stawiając przed szkolnictwem nowe, trudniejsze wyzwania. Wartość bogactwa intelektualnego jest uzależniona od działalności edukacji, zwłaszcza na poziomie gimnazjum. Szkolnictwo powinno przysposabiać młodzież do rozumienia świata w zmieniających się warunkach, tak by nie mieli oni problemu z analizowaniem sytuacji i podejmowaniem świadomych decyzji. Szanse

i zagrożenia wynikające z procesów globalnych powinny mieć swoje stałe miejsce w podstawie programowej i rozwoju wychowawczym na każdym szczeblu kształcenia.

W dzisiejszych czasach istnieje wiele możliwości rozpowszechniania problematyki współzależności globalnych nie tylko w szkole, ale i w życiu prywatnym. Na przykład (m.in.) na zajęciach edukacyjnych z biologii, jak i godzinach wychowawczych, warto włączać ciekawe tematy dotyczące wyżej wymienionej dziedziny. Należy pamiętać, iż wdrażanie edukacji globalnej do programu edukacji nie musi być trudne. Przykładem może być włączanie się coraz większej liczby szkół w Polsce w systematyczną realizację edukacji globalnej w czasie zajęć lekcyjnych, pozalekcyjnych oraz projektów edukacyjnych.

3.2.3. Przykładowe pomysły jakie można zrealizować na przedmiotach szkolnych, równocześnie uwzględniające panoramę globalną

Propozycje niektórych rozwiązań dydaktycznych:

- I) Niedobór wody słodkiej
Tematyka ta może być zastosowana w formie dyskusji w klasie. Zadaniem nauczyciela wraz z uczniami jest identyfikacja na Ziemi obszarów charakteryzujących się niedoborem wody słodkiej. Kolejnym etapem jest zastanowienie się, jakie może wywołać to konsekwencje dla zamieszkujących te rejony ludzi. Na koniec zadaniem dla każdego będzie oszacowanie dziennego zużycia wody, a także pomysły jak zmniejszyć jej zużycie w życiu prywatnym.
- II) Różne zakątki świata
Nauczyciel prosi uczniów o poszukanie w domu jak największej liczby przedmiotów charakterystycznych dla różnych regionów świata, a także krótki opis danego miejsca. Na powieszonej, dużej mapie świata, każdy zaznacza rejon z jakiego dana rzecz pochodzi. Następnie dzieci wykazują współzależność oraz wymianę dóbr i idei pomiędzy różnorodnymi miejscami na świecie.
- III) Prezentacje
Uczniów dzielimy w zespoły 2-3 osobowe. Każdy wybiera sobie temat związany z współzależnościami globalnymi i przygotowuje prezentację multimedialną na ok 4 min. Na następnej lekcji każda grupa prezentuje swoją pracę.
- IV) Konkursy

Organizowanie przez szkoły zarówno na poziomie międzyklasowym, jak i międzyszkolnym różnorodnych konkursów, m. in. plastycznych, recytatorskich, teatralnych, przedsiębiorczych związanych z zagadnieniami edukacji globalnej w dzisiejszym świecie.

V) Przeprowadzenie rozprawy sądowej na temat: Społeczne i ekonomiczne aspekty w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju wspólnot lokalnych w korelacji wykorzystania wiedzy z edukacji globalnej.

Rozprawę tą można przeprowadzić zarówno na forum klasy, jak i szkoły. Każdemu uczniowi należy przyporządkować odpowiednie role: asystent, sędzia, prokurator, pozwani, obrońca, świadkowie. Każdy uczeń posiada swoją rolę (może być w formie pisemnej, bądź ustnej). Czas trwania rozprawy 35 min. Poniżej przedstawiono konspekt lekcji.

KONSPEKT LEKCJI

Temat: Rozprawa sądowa nad społecznymi i ekonomicznymi aspektami w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju wspólnot lokalnych w korelacji wykorzystania wiedzy z edukacji globalnej.

Klasa: I – III gimnazjum

Zakres treści:

- Wprowadzenie do tematyki edukacji globalnej.
- Analiza nierówności w skali globalnej.
- Poznanie rówieśników poprzez formę zabawy.
- Zrozumienie wartości i wagi krytycznego myślenia, wystuchanie zdania rówieśników.

Cel ogólny:

- Przybliżenie tematyki globalizacji i zrównoważonego rozwoju.
- Wzbudzenie empatii poprzez aktywne słuchanie i zadawanie pytań oraz wcielenie się w daną rolę.
- Ocenianie wiarygodności tematu za pomocą uważnego słuchania rówieśników.
- Rozpoznawanie języka perswazji i sformułowań oceniających.
- Wdrażanie szacunku dla drugiego człowieka.

Cele szczegółowe:

Uczeń zna, wie, rozumie, potrafi:

I. Wiadomości

A. Zapamiętywanie

- podać podstawową terminologię edukacji globalnej,
- wymienić w jaki sposób można wdrażać tematykę globalizacji na lekcji,

B. Rozumienie

- wykorzystać różnorodne źródła i metody pozyskiwania informacji dotyczące edukacji globalnej,
- objaśnić i komentować informacje zdobyte w trakcie rozprawy sądowej,

II. Umiejętności

C. Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych

- interpretować informacje i wyjaśnić zależności przyczynowo-skutkowe między faktami dotyczącymi globalizacji,
- odczytywać, selekcjonować, porównywać i przetwarzać informacje pozyskane z różnorodnych źródeł dotyczące edukacji globalnej,
- analizować, interpretować i wykorzystywać informacje tekstowe, graficzne, liczbowe,

D. Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych

- formułować i przedstawiać opinie związane z omawianymi zagadnieniami globalizacyjnymi,
- wyrażać wnioski na temat globalizacji we współczesnym świecie,

Postawy:

- uczeń nabiera przekonania o ważności globalizacji w życiu codziennym,
- uczeń rozwija zainteresowanie treściami edukacji globalnej.

Forma nauczania:

- Zajęcia edukacyjne w klasie.

Forma organizacyjna:

- Praca grupowa,

Typ lekcji: Opracowanie nowego materiału.

Metody nauczania:

- Gry dydaktyczne – rozprawa sądowa.

- Słowne – rozmowa dydaktyczna, dotycząca edukacji globalnej w dzisiejszym świecie.
- Metody aktywizujące – mapa skojarzeń

Środki dydaktyczne:

- krzesła, ławki,
- togi, młotek,
- kartki z podziałem ról.

Przebieg lekcji

I. Faza przygotowawcza

1. Sprawy organizacyjno-porządkowe.
2. Zaznajomienie uczniów z tematem i celem lekcji.
3. Pytanie uczniów z czym kojarzy im się pojęcie globalnych zależności, za pomocą mapy skojarzeń.
4. Rozmowa na temat skąd najłatwiej uzyskać informacje dotyczące edukacji globalnej.

II. Faza realizacyjna

1. Przydzielenie uczniom ról (sędzia, prokurator, obrońca, oskarżeni, asystent, świadkowie, obecni na sali – reszta klasy). Przygotowanie sali, tak żeby przypominała sąd.
2. Rozpoczęcie gry dydaktycznej – rozprawy sądowej.

ROZPRAWA SĄDOWA NAD SPOŁECZNYMI I EKONOMICZNYMI ASPEKTAMI W OSIĄGANIU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSPÓLNOT LOKALNYCH W KORELACJI WYKORZYSTANIA WIEDZY Z EDUKACJI GLOBALNEJ.

Asystent: Proszę wstać. Sąd idzie! Dziś na wokandzie sprawa nr 1111.

(wszyscy wstają, Sędzia uderza młotkiem w stół).

Sędzia: Otwieram sprawę przeciwko zaniechaniu wykorzystania wiedzy z edukacji globalnej w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju. Oskarżeni, proszę wstać! Panie Prokuratorze, proszę o odczytanie aktu oskarżenia.

Prokurator: Oskarżeni zasiadający na ławie oskarżonych dopuścili się szeregu haniebnych występów.

Sędzia: Oskarżeni, proszę zająć miejsca. Panie Prokuratorze, proszę o przedstawienie uzasadnienia pozwu.

Prokurator: Niniejszym, oskarża się obecnych tu nauczycieli Gimnazjum nr 111 w Kielcach zaniechania wykorzystania wiedzy z edukacji globalnej w osiągnięciu zrównoważonego rozwoju na lekcjach biologii, o to, co następuje:

1. Świadomie i z pełną premedytacją Oskarżeni zaniechali wdrażania wiedzy z zakresu edukacji globalnej na lekcjach biologii.

Sędzia: Czy oskarżenie mają coś na swoją obronę?

Pozwani: Jesteśmy niewinni. Dajcie nam szansę, a udowodnimy to przed zgromadzonymi tutaj. Prosimy!

Sędzia: Oddaję głos obrońcy.

Obrońca: Powołuję na świadka Dyrektora Gimnazjum nr 111 w Kielcach.

Sędzia: Proszę podać jak się Pan nazywa, ile ma Pan lat, a także co ma Pan do powiedzenia w dzisiejszej sprawie.

Świadek 1 (dyrektor):

Nazywam się Karol Drezno. Mam 41 lat i jestem Dyrektorem Gimnazjum nr 111 w Kielcach. Z obecnymi tu oskarżonymi nauczycielami współpracuję od 7 lat i nigdy nie miałem żadnych zastrzeżeń do ich pracy. Dziwi mnie fakt, iż są oni oskarżeni o taki czyn, gdyż w naszej szkole wielokrotnie organizowane są konkursy zarówno międzyszkolne, jak i międzyklasowe chociażby na temat odpowiedzialnej konsumpcji. Wzięliśmy również udział w Tygodniu Edukacji Globalnej w tym roku, w listopadzie. W akcję zaangażowani byli wszyscy nauczyciele z naszej szkoły, w tym również

20

biolodzy, gdyż to właśnie oni pomagali uczniom wybrać temat, jaki mogą zaprezentować. To wszystko co mam do powiedzenia w tej sprawie. Dziękuję.

Sędzia: Dziękuję bardzo za Pańską wypowiedź. Może Pan usiąść. Czy strony zgłaszają jeszcze jakiś świadków?

Obrońca: Powołuję na świadka ucznia gimnazjum Aleksandrę Nowak.

Sędzia: Proszę podać jak się Pani nazywa, ile ma Pani lat, a także co ma Pani do powiedzenia w dzisiejszej sprawie.

Świadek 2 (uczeń):

Aleksandra Nowak, mam 15 lat i jestem uczennicą 2 klasy gimnazjum. Termin globalizacja nie jest mi obcy. Pierwszy raz usłyszałam o nim na lekcji biologii w klasie 1. Podczas omawiania zagadnień związanych z klęskami żywiołowymi na świecie, poruszona została również problematyka braku wody pitnej w krajach Afryki. Rozwinęła się ciekawa dyskusja na forum klasy, w jaki sposób pomóc lokalnym społecznościom. Na koniec nauczyciel zlecił każdemu z nas oszacowanie ile wody zużywa w ciągu doby. To była naprawdę ciekawa i interesująca lekcja. Mam nadzieję, że w przyszłości będzie ich więcej. Dziękuję to wszystko, co mam do powiedzenia.

Sędzia: Dziękuję bardzo za Twoją wypowiedź. Proszę zająć miejsce na Sali. Czy strony zgłaszają jeszcze jakiś świadków?

Prokurator: Powołuję na świadka kolejnego ucznia Jana Kowalskiego.

Sędzia: Proszę podać jak się Pan nazywa, ile ma Pan lat, a także co ma Pan do powiedzenia w dzisiejszej sprawie.

Świadek 3 (uczeń):

Dzień dobry. Nazywam się Jan Kowalski i mam 16 lat. Do szkoły chodzę rzadko, gdyż nie zawsze jest mi po drodze. Za dużo to nie mam do powiedzenia w tej sprawie. Jeśli

chodzi o przedmiot szkolny, taki jak biologia, to nie należy on do moich ulubionych. Jednakże jakiś czas temu trafiłem na bardzo fajną lekcję dotyczącą różnych zakątków świata. Pani Świeboda poprosiła nas o przyniesienie z domu jak największej liczby przedmiotów charakterystycznych dla danego regionu, a także krótką charakterystykę tego miejsca. Na ścianie została wywieszona duża mapa świata. Każdy uczeń miał za zadanie zaznaczyć strefę, z jakiej konkretna rzecz pochodzi. Na sam koniec wykazywaliśmy współzależności oraz wymianę dóbr i idei pomiędzy różnorodnymi miejscami na świecie. To wszystko, co chciałem powiedzieć. Dziękuję.

Sędzia: Dziękuję bardzo za Twoją wypowiedź. Proszę usiąść na Sali. Czy strony zgłaszają jeszcze jakiś świadków?

Obrońca: Powołuję na świadka Minister Edukacji Narodowej Jolantę Zapałkę.

Sędzia: Proszę podać jak się Pani nazywa, ile ma Pani lat, a także co ma Pani do powiedzenia w dzisiejszej sprawie.

Świadek 4 (Minister Edukacji Narodowej):

Dzień dobry. Nazywam się Jolanta Zapałka, mam 49 lat. Od 5 lat pełnię funkcję Ministrem Edukacji Narodowej, jestem oburzona tym, co ma tutaj miejsce. To karygodne, żeby oskarżać obecnych tu nauczycieli o niewdrażanie edukacji globalnej i zrównoważonego rozwoju na lekcjach biologii. Osobiście wprowadzałam poprawki do obecnej podstawy programowej, które uwzględniają tą tematykę na zajęciach. Na etapie gimnazjum problematyka ta rozpowszechniona jest na różnych jednostkach, m.in. na lekcji biologii, historii, geografii i wielu innych. Może być ona realizowana na wiele sposobów. Od zabawy do treści naukowych. Na lekcji biologii obejmuje ona np. przyczyny i skutki globalnego ocieplenia klimatu, różnorodność biologiczną, motywy ochrony przyrody, różnorodność biologiczną a rolnictwo, konieczność współpracy w zapobieganiu zagrożeniom przyrody, ograniczenie zużycia energii i wody oraz produkcji odpadów. Dlatego też wątpię, żeby zgromadzeni tutaj nauczyciele nie poruszali tych zagadnień, gdyż są one wymagane na teście gimnazjalnym. Na sam koniec chciałam tylko dodać, iż szkoła ta znajduje się na 14 miejscu w rankingu szkół

22

w Polsce pod względem zdawalności testu do liceum. Dziękuję. To wszystko co chciałam powiedzieć w dzisiejszej sprawie.

Sędzia: Dziękuję bardzo za Pani wypowiedź. Proszę usiąść na Sali. Czy strony zgłaszają jeszcze jakiś świadków?

Prokurator i obrońca: Nie Wysoki Sądzie.

Sędzia: W takim razie zamykam przewód sądowy i udzielam głosu Panu Prokuratorowi oraz obrońcy.

MOWY KOŃCOWE...

Prokurator: Po wysłuchaniu zeznań świadków, uważam, iż oskarżeni nie w pełni wywiązali się ze swoich obowiązków. Pomimo wprowadzania poszczególnych jednostek, na których poruszana była tematyka współzależności globalnych, uczniowie niedostatecznie przyswoili wiedzy z tej dziedziny. Zabrakło lekcji o szacunku wobec innych ludzi bez względu na rasę, wyznanie, narodowość, brakło lekcji uwrażliwiających na przełamywanie stereotypów względem ludzi z krajów globalnego Południa. Zabrakło również zajęć dotyczących trudnych i złożonych tematów jak zmiany klimatu czy rozwiązywanie konfliktów. Problematyka ta powinna być szerzej rozpowszechniana na lekcjach biologii, z głównym naciskiem na zrównoważony rozwój, tak żeby uczniowie wiedzieli więcej o krajach globalnego Południa, o braku równości, a także krzywdzących stereotypach. Myślę, że uczeń gimnazjum nie jest w stanie zdefiniować złożoności zagadnień edukacji globalnej. Jednakże zauważyłem, iż nauczyciele wykazują dobre chęci, dlatego też wnoszę o danie im drugiej szansy z nadzorem, w której będą mogli w większym stopniu wykazać się inicjatywą twórczą w celu wdrażania edukacji globalnej i edukacji dla zrównoważonego rozwoju na lekcjach biologii. To wszystko, dziękuję.

Obrońca: Jak widać z wypowiedzi świadków jasno wynika, iż obecni tutaj oskarżeni w miarę ich możliwości starają się wdrażać edukację globalną, a także edukację dla

zrównoważonego rozwoju na lekcjach biologii i geografii, dlatego też wnoszę o ich uniewinnienie. Nauczyciele poprzez przeprowadzenie swoich zajęć wpajają zasady i wartości moralne dla rozwoju człowieka, kształtują wzajemne relacje między ludźmi, a także rozwijają świadomość własnej indywidualności i tożsamości. Wychowanie w szkole z akcentowaniem współzależności globalnych jest procesem stosunkowo skomplikowanym. Wprowadzając młode pokolenie w świat wartości, należy nauczyć je oceny własnych poglądów i postępowania i tego właśnie doszukałem się w lekcjach prowadzonych przez oskarżonych. To wszystko w dzisiejszej sprawie, dziękuję.

WYROK SĄDU...

Sędzia: Po wysłuchaniu obu stron Sąd przychylił się do wypowiedzi obrony, jednocześnie ogłaszając, iż oskarżeni są niewinni. Argumentując swoją decyzję szerokim zakresem tematycznym z edukacji globalnej i edukacji dla zrównoważonego rozwoju, który uwzględniany jest na lekcjach biologii. W miarę możliwości nauczyciele starają się wdrażać tę tematykę uczniom wszelkimi sposobami. Mocno wierzę, iż postęp w tej dziedzinie, będzie jeszcze bardziej rozpowszechniany przez prowadzących, na różnych jednostkach lekcyjnych. Jednakże sąd przychylił się w pewnym stopniu do mowy Pana Prokuratora, iż nauczyciele mają obowiązek rozpowszechniania tej problematyki na większą skalę i ukazując wielość perspektyw. Dlatego też zarządzam nadzór za 3 miesiące, w celu ustalenia czy nauczyciele wywiązują się z decyzji sądu. Dziękuję. To wszystko w dzisiejszej sprawie.
(na koniec uderzenie młotem o stół, na znak zakończenia sprawy).

Asystent: Proszę wstać Sąd idzie.

(wszyscy wstają, a sędzia opuszcza salę rozpraw).

III. Faza podsumowująca

1. Dyskusja na temat istotności zależności globalnych na świecie, wypowiedzenie się uczniów i przedstawienie swoich indywidualnych spostrzeżeń, po zakończonej zabawie.
2. Zastanowienie nad hasłem: „Myśl globalnie, działaj lokalnie”. Wypowiedzenie się przez uczestników, co dla nich to zdanie znaczy.

3. Zachęcenie do odwiedzania różnych stron związanych z edukacją globalną.
4. Pożegnanie z uczniami.¹⁶

4. Podsumowanie

Obecnie potrzebujemy głębokiej przemiany w procesie edukacji w systemie szkolnym, polegającej na odejściu od nastawienia na wiedzę i zadania - w kierunku budowania postaw i kształtowania wartości oraz kluczowych umiejętności, co wchodzi w zakres wychowania. Wiąże się to m. in. z humanizacją procesu wychowania, nadaniu mu duchowego aspektu oraz rozszerzonym pojęciem edukacji nie ograniczającym procesu jedynie do szkoły i jej kompetencji. Dzięki temu dziecko i młody człowiek już w domu znajdują zrozumienie, a rodzice rozumieją sens swych działań wychowawczych jako udzielania wsparcia w budowaniu ich własnej wizji świata. Takie zachowanie umożliwi młodemu człowiekowi odnalezienie gruntu do harmonijnego rozwoju, który w przyszłości ułatwi mu odkrycie swego miejsca w społeczeństwie i na świecie. Zadaniem nowej szkoły powinno być zwrócenie uwagi na naturalną ciekawość, zainteresowania i kreatywność dziecka. Przewodnym celem wychowania szkolnego może stać się nauczanie podopiecznych lepszemu radzeniu sobie ze sobą w tak dynamicznie rozwijającym się świecie. Bardzo ważne jest, żeby w wychowaniu dziecka nie zabrakło podstawowej cechy - szacunku dla indywidualności jego osoby i innych ludzi na całym świecie.

Istnieje pilna potrzeba wypracowania nie tylko nowego wychowania holistycznego, humanistycznego czy też duchowego, lecz także stworzenie nowych metodologii wychowania i nauczania, zaczynając już od najmłodszych lat dziecka. Powinny one uwzględniać zarówno wiek przedszkolny, jak i szkolny oraz postęp techniki i wiedzy naukowej XXI wieku.

Idea wychowania to zrozumienie siebie samego, ukształtowanie człowieczeństwa zgodnie z naturą, rozwinięcie naturalnych predyspozycji i zdolności (rozwój funkcji psychicznych); przygotowanie do życia; uczenie przez całe życie (samowychowanie)¹⁷. Wychowanie staje się również wychowaniem społeczeństwa

¹⁶ Piotrowska A., Żeber –Dzikowska I., 2014, Edukacja biologiczna warunkiem wdrażania zasad globalizacji. UJK Kielce s. 80 – 87.

¹⁷ Białek E.,D., Zrównoważony rozwój dziecka w świetle nowych wyzwań, wyd. Impuls, Kraków 2009, str. 30.

przyszłości. Istotne jest kształtowanie osobowości poszczególnych jego członków, eksponowanie ich najlepszych cech i predyspozycji, ale również ich współdziałanie dla dobra ludzkości.

Nie ulega wątpliwości, że współczesna globalna gospodarka nagradza chęć zmian i mobilność, mniej ceni lojalność, a nawet zwalcza stałość, co naturalnie powoduje swego rodzaju zagubienie współczesnego człowieka związane z trudnością adekwatnej doraźnej oceny bieżących faktów i zdarzeń, aby dostosować do nich swoje postawy i zachowania¹⁸.

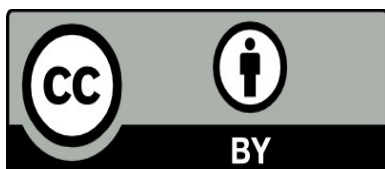
BIBLIOGRAFIA

- 1) Białek E. D., 2009: *Zrównoważony rozwój dziecka w świetle nowych wyzwań*, Wyd. Impuls, Kraków
- 2) Dziennik ustaw 2012 poz. 977, *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej dotyczące nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*.
- 3) Kunowski S., 1993, część III. Pedagogika teoretyczna. Proces wychowawczego rozwoju człowieka
- 4) *Lokalnie – globalnie. Kluczowe zagadnienia studiów nad rozwojem*, red. Gerard McCann, Stephen McCloskey, 2010, wyd. PAH
- 5) Piotrowska A., Żeber –Dzikowska *I.2014 Edukacja biologiczna warunkiem wdrażania zasad globalizacji*, UJK Kielce
- 6) *Przewodniku po edukacji globalnej. Poradnik dla edukatorów: jak rozumieć i realizować edukację globalną*, oprac. Global Education Week Network, Warszawa 2012, http://zagranica.org.pl/2014/wp-content/uploads/2014/10/Global_Education_Guidelines_PL.pdf

¹⁸ Wajda A., 2011: *Globalizacja – Społeczeństwo i jego rozwój*, Wyd. Książka i Prasa, Warszawa, s. 12

- 7) Staszewska K. 2012: *Kierunek Południe. Kobięcym głosem, czyli liderki ruchu kobiecego w Ugandzie o swojej pracy na rzecz praw kobiet i równości płci*, Wyd. Instytut Globalnej Odpowiedzialności, Warszawa,
- 8) *Zrozum Świat, Materiały z zakresu edukacji globalnej dla szkół podstawowych*, wyd. Instytut Globalnej Odpowiedzialności, Warszawa 2013
- 9) Wajda A., 2011: *Globalizacja – Społeczeństwo i jego rozwój*, Wyd. Książka i Prasa, Warszawa,
- 10) Centrum Edukacji Obywatelskiej: <http://www.ceo.org.pl/pl/globalna/news/edukacja-globalna-w-podstawie-programowej>
- 11) Nowa Encyklopedia Powszechna PWN, źródło: <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/3896545/edukacja-globalna.html>,
- 12) Deklaracja Edukacji Globalnej z Maastricht (The Maastricht Global Education Declaration), przyjęta przez Europejski Kongres Edukacji Globalnej, Maastricht, 15-17.11.2002, źródło: <http://pracepedagogika.wordpress.com/2012/12/21/edukacja-globalna-i-rozwojowa-definicje-edukacji-globalnej-global-education/>,
- 13) strona MSZ RP – www.polskapomoc.gov.pl: https://www.polskapomoc.gov.pl/Porozumienie_rozwojedukacji-globalnej,1165.html
- 14) strona Ośrodka Rozwoju Edukacji: <http://www.edukacja-globalna.ore.edu.pl/>
- 15) strona Tygodnia Edukacji Globalnej: www.teg.edu.pl
- 16) <http://www.national-geographic.pl/aktualnosci/pokaz/akcja-woda-dla-sudanu-trwa-juz-rok/>
- 17) http://pl.wikipedia.org/wiki/Stany_Zjednoczone , z dnia: 18.06.2014
- 18) Źródło: Na podstawie: David Njagi, Kenya: Solar Powered Phones Recharge Nation's Conversations, <http://allafrica.com/stories.201205110322.html> 10.05.2012.

Tekst „Proces kształcenia ukierunkowany na wartości społeczne i jego urzeczywistnienie w edukacji akademickiej.” jest udostępniony na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Instytutu Globalnej Odpowiedzialności i partnerów. Utwór powstał w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2014. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

